

2020-06-25
S2020/03751/SOF
S2020/05633/SOF (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om åtgärder inom vissa av socialtjänstens verksamheter vid smittspridning av covid-19

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka behovet av föreskrifter inom vissa verksamheter som är riktade till äldre personer och verksamheter riktade till personer med funktionsnedsättning för att hindra spridning av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 i sådan verksamhet. Om behov av föreskrifter bedöms finnas ska myndigheten beskriva vad dessa bör innefatta. I redovisningen ska myndigheten beskriva på vilket sätt sådana föreskrifter skulle kunna bidra till minskad smittspridning jämfört med publicerade stödmaterial samt andra vidtagna åtgärder för att minska smittspridningen.

Socialstyrelsen ska under uppdragets genomförande ha dialog med Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner.

För uppdragets genomförande får Socialstyrelsen använda högst 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 11 Utvecklingsmedel Socialstyrelsen.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 september 2020 och hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Socialstyrelsen ska under uppdragets genomförande löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om arbetet.

Bakgrund

Det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 har fått allmän spridning i samhället. Därför är det angeläget att skydda dem som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19. Tillgänglig patientdata för covid-19 har påvisat att den främsta riskfaktorn för ett allvarligare sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19 är hög ålder (70 år eller äldre). Personer med hög ålder i kombination med vissa underliggande sjukdomar är överrepresenterade bland de svåra fallen. Att ha en funktionsnedsättning är inte någon utpekad riskfaktor för att bli allvarligt sjuk i covid-19. I vissa grupper av personer med funktionsnedsättning är det dock vanligare att de enskilda också har sjukdomar som medför större risk för att bli allvarligt sjuk i covid-19 än vad det är i befolkningen i övrigt.

Socialstyrelsen har tagit fram stöd för arbetssätt vid covid-19 hos personer med demenssjukdom i särskilda boendeformer för äldre samt inom bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Myndigheten har även tagit fram kunskapsstöd, utbildningar och checklistor för en trygg och säker omsorg. Folkhälsomyndigheten har vidare publicerat stöd avseende provtagning för covid-19 inom särskilt boende för äldre.

Sedan utbrottet av det nya coronaviruset har regeringen och myndigheterna vidtagit en rad åtgärder för att förhindra smittspridning av sjukdomen covid-19 inom socialtjänstens verksamheter. Åtgärderna har bestått i såväl beslut om föreskrifter som beslut om uppdrag till myndigheter. Som exempel kan följande nämnas:

- Socialstyrelsen har fått i uppdrag att vara nationell en inköpscentral för sjukvårdsmateriel, skyddsutrustning och viss medicinteknisk utrustning.
- I mars fick Socialstyrelsen i uppdrag att sprida information om bland annat basala hygienrutiner till all personal inom socialtjänstens verksamhetsområden. Myndigheten har som ett led i detta uppdrag tagit fram olika former av stöd till omsorgsverksamheterna.
- Regeringen har även gett Socialstyrelsen i uppdrag att erbjuda alla kommuner handsprit för ett värde upp till totalt 15 000 000 kronor avseende kommunalt finansierad vård och omsorg.
- I början av mars gick regeringen och Folkhälsomyndigheten ut med starka rekommendationer att inte besöka äldreboenden. Sedan den 1 april är det besöksförbud på samtliga landets äldreboenden efter ett

beslut av regeringen. Besöksförbudet har förlängts och gäller till och med den 31 augusti 2020.

- Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har fått i uppdrag av regeringen att särskilt analysera vad covid-19 innebär för kvaliteten och säkerheten inom vård och omsorg för att bidra med viktig kunskap både under nuvarande kris och inför framtida sjukdomsutbrott.

Den 28 april 2020 inkom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) med en hemställan till Socialdepartementet. I hemställan framhåller SKR att det är angeläget att minska smittspridningen i äldreboenden och att vissa grupper utgör en risk för medboende och personal. Regeringen delar SKR:s bedömning att det är av största vikt att minska smittspridningen på särskilda boenden.

Det finns ett normgivningsbemyndigande i 16 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) som möjliggör för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att inom socialtjänsten meddela föreskrifter som behövs till skydd för enskilds liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet som avser bl.a. äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. I 8 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937) anges att Socialstyrelsen får meddela sådana föreskrifter.

Bemyndigandet har avgränsats till att omfatta vissa verksamheter som riktar sig till enskilda där behovet av sådana föreskrifter är särskilt stort. Dessa grupper är bl.a. äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Bestämmelsen innebär en möjlighet att meddela föreskrifter såväl när det gäller handläggning av ärenden som utförandet av insatser. Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter om t.ex. vilken kvalitet en viss verksamhet ska hålla och vilka kompetenskrav som kan ställas på personal som t.ex. utför insatser inom socialtjänsten meddelas (prop. 2008/09:160 s. 116 f.).

Motsvarande normgivningsbemyndigande som 16 kap. 10 § socialtjänstlagen finns i 13 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade i fråga om verksamheter enligt 9 § sistnämnda lag och 13 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Med stöd av dessa ovannämnda normgivningsbemyndiganden är det därmed möjligt för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter som innehåller bestämmelser om åtgärder inom socialtjänsten som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i vissa verksamheter som avser

omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning i de fall smittspridningen pågår av det virus som orsakar sjukdomen covid-19.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska undersöka om det finns behov av att meddela föreskrifter om t.ex. organisation eller kohortvård vid smittspridning av covid-19 för att minska risken för att smitta sprider sig inom socialtjänstens verksamheter som rör:

- hemtjänst i ordinärt boende enligt socialtjänstlagen (2001:453),
- särskilt boende som anges i 5 kap. 5 § eller 7 § eller motsvarande boendeform i 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller
- bostad med särskild service för vuxna eller någon annan särskilt anpassad bostad för vuxna som anges i 9 § 9 eller motsvarande boendeform som en enskild person bedriver enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Myndigheten ska analysera behovet av föreskrifter separat för respektive verksamhetsområde. Myndigheten ska också redovisa en konsekvensanalys innefattande en beräkning av eventuella merkostnader för de verksamheter som sådana föreskrifter skulle omfatta. Myndigheten ska inför eventuella beslut om föreskrifter som kommer av detta uppdrag särskilt beakta förordningen (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas (se 14 kap. 3 § RF).

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Jenny Wada

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet/Budgetavdelningen
Folkhälsomyndigheten
Sveriges Kommuner och Regioner